

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

સ્ટેટ (દિલ્લી એડમિનિસ્ટ્રેશન)

વિ.

આઈ. કે. નાંગિયા અને અન્ય

૨૩/૧૦/૧૯૭૯

[એસ. મુર્તઝા ફઝલ અલી અને એ. પી. સેન, ન્યાયમૂર્તિઓ]

પ્રોસેસ (પ્રક્રિયા), જારી કરવા બાબત- પ્રોસેસ જારી કરવા માટેની કસોટી- ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૭૩, કલમ ૨૦૪ પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન એક્ટ, ૧૯૫૪, કલમ ૧૭(૨), નો વ્યાપ- એવા કિસ્સામાં કે જ્યાં ખાદ્ય પદાર્થનું

ઉત્પાદન કરનાર કંપની હોય, જેણે અધિનિયમની કલમ ૧૭ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ કોઈ વ્યક્તિને જવાબદાર વ્યક્તિ તરીકે નિયુક્ત કરી હોય, તો શું તેની કોઈ એક શાખાના સેલ્સ મેનેજર સામે અધિનિયમની કલમ ૭(૧) સાથે વાંચતા કલમ ૧૬(૧) (એ) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે કેસ ચલાવી શકાય છે, જ્યારે શાખામાં વેચાતો ખાદ્ય પદાર્થ અધિનિયમની કલમ ૨(આઈએ) ના અર્થમાં ભેળસેળયુક્ત હોવાનું જણાય.

પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન એક્ટ, ૧૯૫૪, કલમ ૧૭(૨)- ૧૯૭૬ ના અધિનિયમ નં. ૩૪ દ્વારા નવી કલમ ૧૭ દાખલ કર્યા પછી, જ્યારે કલમ ૧૭(૨) હેઠળ જવાબદાર વ્યક્તિની નિમણૂક કરનાર કંપની દ્વારા કોઈ ગુનો આચરવામાં આવે છે, ત્યારે શું પેટા-કલમ (૨) હેઠળ નિમણૂક ન પામેલા કંપનીના અન્ય કોઈ અધિકારી સામે કેસ ચલાવવાની મંજૂરી નથી, સિવાય કે એવો આક્ષેપ હોય કે ગુનો આવી વ્યક્તિની સંમતિ અથવા મિલીભગતીથી આચરવામાં આવ્યો હતો અથવા તેની કોઈ બેદરકારીને કારણે થયો હતો.

૩૧/૦૮/૧૯૭૬ ના રોજ, ફૂડ ઇન્સ્પેક્ટરે મેસર્સ અમર પ્રોવિઝન એન્ડ જનરલ સ્ટોર્સમાંથી 'પોસ્ટમેન' બ્રાન્ડ રિક્ષાઈન્ડ સિંગતેલનો નમૂનો લીધો, જે તેને ૨૦/૦૮/૧૯૭૬ ના રોજ મેસર્સ ગેંડા મલ હેમ રાજ દ્વારા વેચવામાં/પૂરો પાડવામાં આવ્યો હતો અને ૦૮/૦૮/૧૯૭૬ ના પબ્લિક એનાલિસ્ટના અહેવાલ મુજબ, તે એરંડિયાના તેલ (ખાવાલાયક તેલ નથી) ની હાજરીને કારણે ભેળસેળયુક્ત હોવાનું જણાયું હતું. આ ભેળસેળયુક્ત ખાદ્ય પદાર્થ ગેંડા મલ હેમરાજને મેસર્સ

અહમદ ઉમર ભોય દ્વારા દિલ્હીમાં તેના સેલ્સ મેનેજરો, આઈ. કે. નાંગિયા અને વાય. પી. ભસીન દ્વારા પૂરો પાડવામાં/વેચવામાં આવ્યો હતો.

૨૩/૦૬/૧૯૭૭ ના રોજ, દિલ્હી એડમિનિસ્ટ્રેશને કલમ ૧૬(૧) (એ) અને કલમ ૧૭ સાથે વાંચતા કલમ ૭(૧) હેઠળ (૧) મેસર્સ અહમદ ઉમર ભોય અહમદ મિલ્સ, બોમ્બે જેઓ જાણીતી બ્રાન્ડ પોસ્ટમેન સિંગતેલના ઉત્પાદકો છે (૨) તેમના વિતરકો મેસર્સ ગેંડા મલ હેમરાજ, નવી દિલ્હી, જે એક ભાગીદારી પેઢી છે, અને તેના મેનેજિંગ પાર્ટનર મહેર ચંદ જેન (૩) મેસર્સ અમર પ્રોવિઝન એન્ડ જનરલ સ્ટોર્સ, નેતાજીનગર માર્કેટ, નવી દિલ્હી અને તેના માલિક અમરિક લાલ, જે છૂટક વેપારી છે (૪) વાય. એ. ખાન, મેનેજર, ક્વોલિટી કંટ્રોલ, અહમદ મિલ્સ કે જેમની ઉત્પાદકો દ્વારા અધિનિયમની કલમ ૧૭(૨) હેઠળ જવાબદાર વ્યક્તિ તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી છે, અને (૫) મેસર્સ અહમદ ઉમર ભોય, ઉત્પાદકોની દિલ્હી શાખાના બે સેલ્સ મેનેજરો, આઈ. કે. નાંગિયા અને વાય. પી. ભસીન સામે ફરિયાદ દાખલ કરી.

મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ, દિલ્હીએ તેમના ૦૧/૦૪/૧૯૭૮ ના હુકમ દ્વારા ઠેરવ્યું કે બે સેલ્સ મેનેજરો સિવાયના તમામ સામે પ્રથમ દષ્ટિએ કેસ હતો અને તે મુજબ પ્રોસેસ જારી કરી. તેમણે સામાવાળાઓ સામેની ફરિયાદને એ આધાર પર ફગાવી દીધી કે "તેઓને પ્રશ્નવાળા પદાર્થના ઉત્પાદન સાથે કોઈ નિસ્બત ન હતી, પરંતુ માત્ર તેનું વેચાણ કર્યું હતું". દિલ્હી એડમિનિસ્ટ્રેશને બરતરફી સામે રિવિઝનમાં હાઈકોર્ટમાં અરજી કરી, પરંતુ તેણે દખલ કરવાનો ઇનકાર કર્યો.

સ્પેશિયલ લીવ દ્વારા અપીલ મંજૂર કરતા કોર્ટે,

કોર્ટે ઠેરવેલ કે: ૧. પ્રારંભિક તબક્કે, જો એવી પ્રબળ શંકા હોય કે જે કોર્ટને એવું વિચારવા તરફ દોરી જાય છે કે આરોપીએ ગુનો કર્યો હોવાનું માની લેવા માટેનું કારણ છે, તો કોર્ટ માટે એ કહેવું ખુલ્લું નથી કે આરોપી સામે કાર્યવાહી કરવા માટે પૂરતું કારણ નથી. [૧૦૨૦ સી-ડી]

પ્રસ્તુત કેસમાં, ફરિયાદમાંના આક્ષેપો પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન એક્ટ, ૧૯૫૪ ની કલમ ૧૬(૧)(એ) સાથે વાંચતા કલમ ૭(૧) હેઠળ ગુનો આચરવા બદલ સામાવાળાઓ સામે પ્રથમ દષ્ટિએ કેસ બનાવે છે. "ઇન્ચાર્જ હતા" અને "તેના વ્યવસાયના સંચાલન માટે તેને જવાબદાર" શબ્દો દિલ્હીમાં મેસર્સ અહમદ ઉમર ભોયની તમામ વ્યવસાયિક પ્રવૃત્તિઓનો સમાવેશ કરવા માટે પૂરતા વ્યાપક છે, જેમની ઓફિસ દિલ્હીમાં છે અને બે સામાવાળાઓ સેલ્સ મેનેજર છે. [૧૦૨૦ ઇ, જી-એચ, ૧૦૨૧ એ]

સ્ટેટ ઓફ બિહાર વિ. રમેશ સિંહ, [૧૯૭૮] ૧ એસ.સી.આર. ૨૫૭; લાગુ કરવામાં આવેલ.

૨. ખાધ પદાર્થની ભેગસેળયુક્ત વસ્તુનું વાસ્તવમાં વેચાણ કરનાર વ્યક્તિ અધિનિયમની કલમ ૭(આઇ) હેઠળ સીધી રીતે જવાબદાર છે. ઉત્પાદકો મેસર્સ અહમદ ઉમર ભોય, બોમ્બે જવાબદાર બન્યા કારણ કે તેઓ દિલ્હી ખાતેની તેમની બ્રાન્ચ ઓફિસ દ્વારા સીધી રીતે ભેગસેળયુક્ત વસ્તુનું વેચાણ

કરી રહ્યા હતા. સામાવાળા આઈ. કે. નાંગિયા અને વાય. પી. ભસીન પણ કલમ ૭ માં "તેના વતી કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા" શબ્દોને કારણે જવાબદાર બન્યા જેમાં તેમના એજન્ટો અને નોકરોનો સમાવેશ થાય છે. આને ધ્યાનમાં રાખીને, વિદ્વાન મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ સામાવાળાઓ સામેની ફરિયાદ ફગાવી દેવી જોઈતી ન હતી. [૧૦૨૧ સી-ઈ]

૩. ૧૯૭૬ ના અધિનિયમ ૩૪ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી નવી કલમ ૧૭ ના સાદા અર્થ મુજબ, જ્યારે કોઈ કંપની દ્વારા ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોય, જ્યાં કલમ ૧૭(૨) હેઠળ કોઈ નિમણૂક કરવામાં આવી ન હોય, ત્યારે ગુનો આચરવામાં આવ્યો તે સમયે જે દરેક વ્યક્તિ વ્યવસાયના સંચાલન માટે કંપનીનો ઈન્ચાર્જ હતો અને જવાબદાર હતો, તે ગુના માટે દોષિત હોવાનું માનવામાં આવે છે અને તેની સામે કાર્યવાહી કરવા અને શિક્ષાપાત્ર બનવા માટે જવાબદાર છે. કલમ ૧૭(૨) હેઠળ વ્યક્તિની નિમણૂક હોવા છતાં, કંપનીના કોઈપણ ડિરેક્ટર, મેનેજર, સેક્રેટરી અથવા અન્ય અધિકારી [પેટા-કલમ (૨) હેઠળ નિમણૂક પામેલ વ્યક્તિ ન હોય] ને પણ જો એ સાબિત થાય કે ગુનો "આવી વ્યક્તિની સંમતિ અથવા મિલીભગતીથી આચરવામાં આવ્યો છે, અથવા તેની કોઈ બેદરકારીને કારણે થયો છે" તો તેને પણ જવાબદાર ઠેરવી શકાય છે. [૧૦૨૩ બી-ડી]

૪. અધિનિયમની કલમ ૧૭(૨) નો અર્થ એવો કાઢવો કે કલમ ૧૭(૨) હેઠળ માત્ર નામિત/નિયુક્ત વ્યક્તિ જ કાર્યવાહીને પાત્ર છે તે કલમ ૧૭(૨) ના સ્પષ્ટીકરણને સંપૂર્ણપણે ભ્રામક બનાવી દેશે. [૧૦૨૩ ઇ-એફ]

૫. જ્યાં દેશભરમાં વેચાણ સંસ્થાનું વ્યાપક નેટવર્ક ધરાવતી મોટી વ્યાપારી સંસ્થા હોય, ત્યાં તેણે અલગ અલગ સ્થળો માટે અલગ અલગ વ્યક્તિઓને નિયુક્ત કરવા જોઈએ અથવા કલમ ૧૭(૧) (એ) (૨) માં દર્શાવેલ પરિણામોનો સામનો કરવો જોઈએ. કલમ ૧૭(૨) સાથે જોડાયેલ સ્પષ્ટીકરણ, સ્પષ્ટપણે એવું ધારે છે કે જ્યાં કંપનીની અલગ અલગ સંસ્થાઓ અથવા શાખાઓ હોય અથવા કોઈપણ સંસ્થા કે શાખામાં અલગ અલગ એકમો હોય, ત્યાં તે અલગ અલગ સંસ્થાઓ અથવા શાખાઓ અથવા એકમોના સંબંધમાં અલગ અલગ વ્યક્તિઓને નિયુક્ત કરી શકે છે અને કોઈપણ સંસ્થા અથવા શાખા અથવા એકમના સંબંધમાં આવી રીતે નિયુક્ત કરાયેલ વ્યક્તિને આવી સંસ્થા અથવા શાખા અથવા એકમના સંબંધમાં જવાબદાર વ્યક્તિ ગણવામાં આવશે. સ્પષ્ટીકરણની ભાષા એક હેતુ દર્શાવે છે અને તેથી, તે હેતુ સાથે સુસંગત અર્થઘટન વાજબી રીતે તેના પર મૂકવું આવશ્યક છે. [૧૦૨૪ એફ-એચ, ૧૦૨૫ એ]

કલમ ૧૭(૨) નું સ્પષ્ટીકરણ, જોકે શબ્દોમાં પરવાનગી આપતું છે, તે આવી કંપની પર અલગ અલગ સંસ્થાઓ અથવા શાખાઓ અથવા એકમોના સંબંધમાં કોઈ વ્યક્તિને નિયુક્ત કરવાની ફરજ લાદે છે. તેમાં કોઈ શંકા નથી કે

આનો અર્થ સાર્વજનિક ફરજ બજાવવી એવો થાય છે, અન્યથા, કલમ અંતર્ગતની યોજના અયોગ્ય બની જશે. [૧૦૨૪ એ-ડી]

સ્પષ્ટીકરણ કલમ ૧૭(૨) ની આવશ્યકતાઓનું પાલન કઈ રીતે કરવું જોઈએ તે રીત નક્કી કરે છે. સામાન્ય રીતે, 'મે' (કરી શકે) શબ્દ વૈકલ્પિક બાબતનો અર્થ દર્શાવે છે, પરંતુ દર્શાવેલ કારણોસર, તે જે સંદર્ભમાં દેખાય છે તેમાં તેનો અર્થ 'મસ્ટ' (કરવું જ જોઈએ) હોવો જોઈએ. તેમાં ફરજિયાતપણાનું તત્વ છે. તે ફરજ સાથે જોડાયેલી સત્તા છે. જોકે કંપની કોઈ સંસ્થા અથવા સત્તામંડળ નથી, તો પણ એવું કોઈ કારણ નથી કે સમાન સિદ્ધાંત શા માટે લાગુ ન થવો જોઈએ. તેથી એવું સૂચન કરવું ખોટું છે કે સ્પષ્ટીકરણ માત્ર સક્ષમ બનાવતી જોગવાઈ છે, જ્યારે તેના ભંગથી ઉપર દર્શાવેલ પરિણામો આવે છે. તે કોઈની પસંદગી પર છોડવામાં આવ્યું નથી, પરંતુ કાયદો તેને અનિવાર્ય બનાવે છે. કબૂલાત મુજબ, મેસર્સ અહમદ ઉમર ભોચે તે સમયે તેમની દિલ્લી શાખાના સંબંધમાં કોઈ વ્યક્તિની નિમણૂક કરી ન હતી. તેથી આ બાબત કલમ ૧૭(૧)(એ) (૨) દ્વારા સ્પષ્ટપણે આવરી લેવામાં આવી છે. [૧૦૨૪ડી-ઈ, એચ, ૧૦૨૫ એ]

જુલિયસ વિ. લોર્ડ બિશપ ઓફ ઓક્સફર્ડ, [૧૮૭૫-૮૫] એ.સી. ૨૧૪; મંજૂરી સાથે ટાંકવામાં આવેલ.

૬. સેલ્સ મેનેજરની વ્યક્તિગત જવાબદારી ઉત્પાદકની કોર્પોરેટ જવાબદારીથી ભિન્ન અને અલગ છે. 'કંપની પ્રોસિક્યુશન' ના કિસ્સામાં, કંપનીની સાથે તેના એજન્ટ, એટલે કે, કલમ ૧૭(૨) હેઠળ નિયુક્ત વ્યક્તિ તેમજ સેલ્સ

મેનેજર બંને સામે કલમ ૧૬(૧)(એ) સાથે વાંચતા કલમ ૭(આઈ) હેઠળ કેસ ચલાવી શકાય છે. કલમ ૧૭(૨) હેઠળ જવાબદાર વ્યક્તિની નિમણૂક હોવા છતાં, કલમ ૧૭(જ) હેઠળ કંપનીના કોઈપણ ડિરેક્ટર, મેનેજર, સેક્રેટરી અથવા અન્ય અધિકારી સામે પણ કાર્યવાહી થઈ શકે છે. પરંતુ આવા કિસ્સામાં ફરિયાદપક્ષ માટે એ સાબિત કરવું જરૂરી છે કે ગુનો 'આવી વ્યક્તિની સંમતિ અથવા મિલીભગતીથી આચરવામાં આવ્યો છે, અથવા તેની કોઈ બેદરકારીને કારણે થયો છે'. [૧૦૨૫ બી-ડી]

ક્રિમિનલ એપેલેટ જ્યુરિસ્ટિક્શન: ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૨૪૩/૧૯૭૯.

ક્રિમિનલ રિવિઝન નં. ૨૭૧/૭૮ માં દિલ્લી હાઈકોર્ટના તારીખ ૧૩/૦૯/૧૯૭૮ ના ચુકાદા અને હુકમ સામે સ્પેશિયલ લીવ દ્વારા અપીલ.

અપીલકર્તા માટે યુ. આર. લલિત, આર. બાના, એમ. એન. શ્રોફ અને કુમારી એ. સુભાષિની.

સામાવાળા નં. ૧ માટે કે. એલ. અરોરા, આર. એસ. સોઢી અને એચ. સી. ગુલાટી.

સામાવાળા નં. ૩ માટે વી. બી. ગણાત્રા, આઈ. એન. શ્રોફ અને એચ. એસ. પરિહાર.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ સેન દ્વારા આપવામાં આવેલ.

સેન, ન્યાયમૂર્તિ. દિલ્હી હાઈકોર્ટના ચુકાદા સામે સ્પેશિયલ લીવ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી આ અપીલમાં, બે પ્રશ્નો ઉભા થાય છે જે ખૂબ જ સામાન્ય મહત્વના છે. પહેલો એ છે કે, એવા કિસ્સામાં કે જ્યાં ખાદ્ય પદાર્થનું ઉત્પાદન કરનાર કંપની હોય, જેણે પ્રિવેન્શન ઓફ ફૂડ એડલ્ટરેશન એક્ટ, ૧૯૫૪ ની કલમ ૧૭ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ કોઈ વ્યક્તિને જવાબદાર વ્યક્તિ તરીકે નિયુક્ત કરી હોય, તો શું તેની કોઈ એક શાખાના સેલ્સ મેનેજર સામે અધિનિયમની કલમ ૭(આઈ) સાથે વાંચતા કલમ ૧૬(૧)(એ) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે કેસ ચલાવી શકાય છે, જ્યારે શાખામાં વેચાતો ખાદ્ય પદાર્થ અધિનિયમની કલમ ૨(આઈએ) ના અર્થમાં ભેળસેળયુક્ત હોવાનું જણાય. બીજો એ છે કે, ૧૯૭૬ ના અધિનિયમ ૩૪ દ્વારા નવી કલમ ૧૭ દાખલ કર્યા પછી, જ્યારે કલમ ૧૭(૨) હેઠળ જવાબદાર વ્યક્તિની નિમણૂક કરનાર કંપની દ્વારા કોઈ ગુનો આચરવામાં આવે છે, ત્યારે શું પેટા-કલમ (૨) હેઠળ નિમણૂક ન પામેલા કંપનીના અન્ય કોઈ અધિકારી સામે કેસ ચલાવવાની મંજૂરી નથી, સિવાય કે એવો આક્ષેપ હોય કે ગુનો 'આવા અધિકારીની સંમતિ અથવા મિલીભગતીથી આચરવામાં આવ્યો હતો અથવા તેની કોઈ બેદરકારીને કારણે થયો હતો'.

પ્રથમ પ્રશ્ન પર હકીકતો શક્ય તેટલા નાના વ્યાપમાં આવેલી છે. ૨૩/૦૬/૧૯૭૭ ના રોજ, દિલ્હી એડમિનિસ્ટ્રેશને કલમ ૧૬(૧) (એ) અને કલમ ૧૭ સાથે વાંચતા કલમ ૭(આઈ) હેઠળ (૧) મેસર્સ અહમદ ઉમર ભોય, અહમદ

મિલ્સ, બોમ્બે જેઓ જાણીતી 'પોસ્ટમેન' બ્રાન્ડ રિફાઇન્ડ સિંગતેલના ઉત્પાદકો છે (૨) તેમના પિતરકો મેસર્સ ગેંડા મલ હેમ રાજ, નવી દિલ્હી, જે એક ભાગીદારી પેઢી છે, અને તેના મેનેજિંગ પાર્ટનર મહેર ચંદ જેન (૩) મેસર્સ અમર પ્રોવિઝન એન્ડ જનરલ સ્ટોર, નેતાજી નગર માર્કેટ, નવી દિલ્હી અને તેના માલિક અમરિક લાલ, જે છૂટક વેપારી છે (૪) વાય. એ. ખાન, મેનેજર ક્વોલિટી કંટ્રોલ, અહમદ મિલ્સ કે જેમની ઉત્પાદકો દ્વારા અધિનિયમની કલમ ૧૭(૨) હેઠળ જવાબદાર વ્યક્તિ તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી છે, અને (૫) મેસર્સ અહમદ ઉમર ભોય, ઉત્પાદકોની દિલ્હી શાખાના બે સેલ્સ મેનેજરો, આઈ. કે. નાંગિયા અને વાય. પી. ભસીન સામે ફરિયાદ દાખલ કરી.

એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે ૩૧/૦૮/૧૯૭૬ ના રોજ, નવી દિલ્હી મ્યુનિસિપલ કમિટીના ફૂડ ઇન્સ્પેક્ટર એસ. ડી. શર્માએ મેસર્સ અમર પ્રોવિઝન એન્ડ જનરલ સ્ટોરમાંથી 'પોસ્ટમેન' બ્રાન્ડ રિફાઇન્ડ સિંગતેલનો નમૂનો લીધો, જે તેને ૨૦/૦૮/૧૯૭૬ ના રોજ મેસર્સ ગેંડા મલ હેમ રાજ દ્વારા વેચવામાં/પૂરો પાડવામાં આવ્યો હતો, અને ૦૯/૦૯/૧૯૭૬ ના પબ્લિક એનાલિસ્ટના અહેવાલ દ્વારા તે 'એરંડિયાના તેલ' (ખાવાલાયક તેલ નથી) ની હાજરીને કારણે ભેળસેળયુક્ત હોવાનું જણાયું હતું. વધુમાં એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે આ ભેળસેળયુક્ત ખાદ્ય પદાર્થ મેસર્સ ગેંડા મલ હેમ રાજને મેસર્સ અહમદ ઉમર ભોય દ્વારા ૨૦/૦૮/૧૯૭૬ ના રોજ દિલ્હીમાં તેના સેલ્સ મેનેજરો,

આઈ. કે. નાંગિયા અને વાય. પી. ભસીન દ્વારા પૂરો પાડવામાં/વેચવામાં આવ્યો હતો.

મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ, દિલ્હીએ તેમના ૦૧/૦૪/૧૯૭૮ ના હુકમ દ્વારા ઠેરવ્યું કે 'પોસ્ટમેન' બ્રાન્ડ રિફાઈન્ડ સિંગતેલના ઉત્પાદકો મેસર્સ અહમદ ઉમર ભોય, દિલ્હીમાં તેમના વિતરકો મેસર્સ ગેંડા મલ હેમ રાજ અને છૂટક વેપારી મેસર્સ અમર પ્રોવિઝન સ્ટોર, તેમજ અહમદ મિલ્સના ક્વોલિટી કંટ્રોલ મેનેજર વાય. એ. ખાન સામે પ્રથમ દષ્ટિએ કેસ હતો, પરંતુ સામાવાળાઓ આઈ. કે. નાંગિયા અને વાય. પી. ભસીન, જેઓ દિલ્હીમાં મેસર્સ અહમદ ઉમર ભોયના બે સેલ્સ મેનેજર છે, તેમની સામે કોઈ પ્રોસેસ જારી કરવાનો ઇનકાર કર્યો અને નોંધ્યું કે જોકે તેઓએ ભેળસેળયુક્ત ખાદ્ય પદાર્થનું વેચાણ કર્યું હતું 'તેઓને પ્રશ્નવાળા પદાર્થના ઉત્પાદન સાથે કોઈ નિસ્બત ન હતી પરંતુ માત્ર તેનું વેચાણ કર્યું હતું'. તદનુસાર, તેમણે તેઓની સામેની ફરિયાદ એવું ઠેરવીને ફગાવી દીધી કે તેમની સામેનો મુકદ્દમો ગેરસમજભર્યો હતો.

દિલ્હી એડમિનિસ્ટ્રેશને હાઈકોર્ટમાં રિવિઝનમાં અરજી કરી પરંતુ તેણે દખલ કરવાનો ઇનકાર કર્યો.

તેમાં કોઈ શંકા નથી કે વિદ્વાન મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા સામાવાળાઓ સામે કોઈ પ્રોસેસ જારી કરવાનો ઇનકાર કરતો હુકમ સંપૂર્ણપણે અયોગ્ય છે. એવું કહી શકાય નહીં કે એવું માની લેવા માટે કોઈ સામગ્રી નથી કે આ સામાવાળાઓએ ગુનો કર્યો નથી અને તેથી, વિદ્વાન મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ

માટે એવા નિષ્કર્ષ પર આવવું ખુદ્ધું ન હતું કે તેમની સામે કાર્યવાહી કરવા માટે કોઈ આધાર નથી. સ્ટેટ ઓફ બિહાર વિ. રમેશ સિંહ(૧) માં આ કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત કરાયેલ કસોટી એ છે કે પ્રારંભિક તબક્કે, જો એવી પ્રબળ શંકા હોય કે જે કોર્ટને એવું વિચારવા તરફ દોરી જાય છે કે આરોપીએ ગુનો કર્યો હોવાનું માની લેવા માટેનું કારણ છે, તો કોર્ટ માટે એ કહેવું ખુદ્ધું નથી કે આરોપી સામે કાર્યવાહી કરવા માટે પૂરતું કારણ નથી.

પ્રસ્તુત કેસમાં, ફરિયાદમાંના આક્ષેપો અધિનિયમની કલમ ૧૬(૧)(એ) સાથે વાંચતા કલમ ૭(આઈ) હેઠળ ગુનો આચરવા બદલ સામાવાળાઓ સામે પ્રથમ દષ્ટિએ કેસ બનાવે છે. ફરિયાદમાં, મહત્વના આક્ષેપો નીચે મુજબ છે:

"૬. કે ભેળસેળયુક્ત ખાદ્ય પદાર્થ મેસર્સ ગેંડા મલ હેમ રાજને ૨૦-૮-૭૬ ના રોજ મેસર્સ અહમદ ઉમર ભોય દ્વારા દિલ્હીમાં તેના સેલ્સ મેનેજરો આઈ. કે. નાંગિયા અને વાય. પી. ભસીન મારફતે પૂરો પાડવામાં/વેચવામાં આવ્યો હતો.

૭. કે આરોપી વાય. એ. ખાન આરોપી નં. ૫ ના કવોલિટી કંટ્રોલ મેનેજર છે અને આરોપી આઈ. કે. નાંગિયા અને વાય. પી. ભસીન આરોપી નં. ૫ ના સેલ્સ મેનેજર (સ્થાનિક શાખા) છે અને આરોપી નં. ૫ દ્વારા ગુનાઓ આચરવામાં આવ્યા તે સમયે તેના વ્યવસાયના સંચાલન માટે તેઓ ઈન્ચાર્જ અને જવાબદાર હતા."

"ઈન્યાર્જ હતા" અને "તેના વ્યવસાયના સંચાલન માટે તેને જવાબદાર" શબ્દો દિલ્હીમાં મેસર્સ અહમદ ઉમર ભોયની તમામ વ્યવસાયિક પ્રવૃત્તિઓનો સમાવેશ કરવા માટે પૂરતા વ્યાપક છે. એ સામાન્ય બાબત છે કે તેઓની ૨-એ/૩, આસફ અલી રોડ, નવી દિલ્હી ખાતે દિલ્હી ઓફિસ છે, અને કે બે સામાવાળાઓ આઈ. કે. નાંગિયા અને વાય. પી. ભસીન સેલ્સ મેનેજર છે.

ફરિયાદ સ્પષ્ટ આક્ષેપ કરે છે કે સામાવાળાઓ દિલ્હીમાં તેમના વ્યવસાયના સંચાલન માટે ઈન્યાર્જ હતા અને તેમના એમ્પ્લોયર્સ (માલિકો) ને જવાબદાર હતા. ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૨૦૨ હેઠળની તપાસ દરમિયાન ફૂડ ઇન્સ્પેક્ટર એસ. ડી. શર્મા, પીડબલ્યુ ૧ એ જણાવ્યું છે કે પ્રશ્ન હેઠળનો ભેળસેળયુક્ત ખાદ્ય પદાર્થ તેમના દ્વારા વિતરકો મેસર્સ ગેંડા મલ હેમ રાજને બિલ નં. ૬૨ તારીખ ૨૦/૦૮/૧૯૭૬ દ્વારા વેચવામાં આવ્યો હતો. વધુમાં, તે જણાવે છે કે તેઓ તે સમયે દિલ્હીમાં તેમના વ્યવસાયના સંચાલન માટે ઈન્યાર્જ હતા અને મેસર્સ અહમદ ઉમર ભોય પ્રત્યે જવાબદાર હતા.

હવે, ખાદ્ય પદાર્થની ભેળસેળયુક્ત વસ્તુનું વાસ્તવમાં વેચાણ કરનાર વ્યક્તિ અધિનિયમની કલમ ૭(આઈ) હેઠળ સીધી રીતે જવાબદાર છે, જે આ પ્રમાણે વંચાય છે:

"૭. કોઈ પણ વ્યક્તિ જાતે અથવા તેના વતી કોઈ પણ વ્યક્તિ દ્વારા વેચાણ માટે ઉત્પાદન કરશે નહીં, અથવા સંગ્રહ, વેચાણ અથવા વિતરણ કરશે નહીં.

(આઈ) કોઈ ભેળસેળયુક્ત ખોરાક;"

ઉત્પાદકો, મેસર્સ અહમદ ઉમર ભોય, બોમ્બે જવાબદાર બન્યા કારણ કે તેઓ દિલ્લી ખાતેની તેમની બ્રાન્ચ ઓફિસ દ્વારા સીધી રીતે ભેળસેળયુક્ત વસ્તુનું વેચાણ કરી રહ્યા હતા. સામાવાળા આઈ. કે. નાંગિયા અને વાય. પી. ભસીન પણ "તેના વતી કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા" શબ્દોને કારણે જવાબદાર બન્યા જેમાં તેમના એજન્ટો અને નોકરોનો સમાવેશ થાય છે. તે કલમનું સાચું અર્થઘટન હોવાનું જણાય છે. આને ધ્યાનમાં રાખીને, વિદ્વાન મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ સામાવાળાઓ સામેની ફરિયાદ ફગાવી શક્યા ન હોત.

એવું જણાય છે કે મેસર્સ અહમદ ઉમર ભોય, બોમ્બેએ ૩૧/૦૭/૧૯૭૬ ના રોજ અહમદ મિલ્સના મેનેજર ક્વોલિટી કંટ્રોલ આરોપી વાય. એ. ખાનને કલમ ૧૭(૨) હેઠળ કંપની માટે જવાબદાર વ્યક્તિ તરીકે નિયુક્ત કર્યા હતા. કલમ ૧૭(૧)(એ)(આઈ) ના બળ પર એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે તેથી મેસર્સ અહમદ ઉમર ભોય દ્વારા આચરવામાં આવેલા ગુના માટે સામાવાળાઓ સામે કેસ ચલાવી શકાય નહીં. અમારા મતે, આ દલીલ માત્ર નકારવા માટે જ જણાવવાની જરૂર છે. તેમાં માત્ર ધારાસભાને એવું કંઈક આભારી આપવાનો સમાવેશ થતો નથી જેનો ક્યારેય ઇરાદો ન હતો, પરંતુ તે અર્થઘટનના સામાન્ય સિદ્ધાંતો સાથે પણ વિરોધાભાસી છે.

પ્રશ્ન ૧૯૭૬ ના અધિનિયમ ૩૪ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી નવી કલમ ૧૭ ના યોગ્ય અર્થઘટન પર ફરે છે, જે સંબંધિત ભાગ પૂરતું આ પ્રમાણે છે:

"૧૭. (i) જ્યાં આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈ કંપની દ્વારા ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોય-

(એ) (i) વ્યક્તિ, જો કોઈ હોય, જેની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ વ્યવસાયના સંચાલન માટે કંપનીના ઇન્ચાર્જ અને તેને જવાબદાર તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હોય (જેનો હવેથી આ કલમમાં જવાબદાર વ્યક્તિ તરીકે ઉલ્લેખ કરવામાં આવશે), અથવા

(ii) જ્યાં આવી કોઈ વ્યક્તિની નિમણૂક કરવામાં આવી ન હોય, દરેક વ્યક્તિ જે ગુનો આચરવામાં આવ્યો તે સમયે કંપનીના વ્યવસાયના સંચાલન માટે કંપનીનો ઇન્ચાર્જ અને તેને જવાબદાર હતો; અને

(બી) કંપની, ગુના માટે દોષિત હોવાનું માનવામાં આવશે અને તે મુજબ તેની સામે કાર્યવાહી કરવા અને શિક્ષાપાત્ર બનવા માટે જવાબદાર રહેશે:

પરંતુ શરત એ છે કે જો તે સાબિત કરે છે કે ગુનો તેની જાણ બહાર આચરવામાં આવ્યો હતો અને તેણે આવા ગુનાને આચરતા અટકાવવા માટે તમામ યોગ્ય તકેદારી રાખી હતી, તો આ પેટા-કલમમાં સમાવિષ્ટ કંઈપણ આવી કોઈપણ વ્યક્તિને આ અધિનિયમમાં આપવામાં આવેલી કોઈપણ સજા માટે જવાબદાર ઠેરવશે નહીં.

(૨) કોઈપણ કંપની, લેખિત આદેશ દ્વારા, તેના કોઈપણ ડિરેક્ટર અથવા મેનેજરને (આવો મેનેજર મુખ્યત્વે મેનેજરીયલ અથવા સુપરવાઈઝરી ક્ષમતામાં કાર્યરત હોવો જોઈએ) આવી તમામ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા અને એવા તમામ પગલાં લેવા માટે અધિકૃત કરી શકે છે જે કંપની દ્વારા આ અધિનિયમ હેઠળના કોઈપણ ગુનાના આચરણને રોકવા માટે જરૂરી અથવા યોગ્ય હોય અને સ્થાનિક (આરોગ્ય) સત્તામંડળને, નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવા ફોર્મ અને રીતે નોટિસ આપી શકે છે કે તેણે આવા ડિરેક્ટર અથવા મેનેજરની જવાબદાર વ્યક્તિ તરીકે નિમણૂક કરી છે, સાથે આવા ડિરેક્ટર અથવા મેનેજરની આવી નિમણૂક માટેની લેખિત સંમતિ પણ સામેલ હોવી જોઈએ.

સ્પષ્ટીકરણ. જ્યાં કંપનીની અલગ અલગ સંસ્થાઓ, અથવા શાખાઓ હોય અથવા કોઈપણ સંસ્થા કે શાખામાં અલગ અલગ એકમો હોય, ત્યાં અલગ અલગ સંસ્થાઓ અથવા શાખાઓ અથવા એકમોના સંબંધમાં આ પેટા-કલમ હેઠળ અલગ અલગ વ્યક્તિઓને નિયુક્ત કરી શકાય છે અને કોઈપણ સંસ્થા, શાખા અથવા એકમના સંબંધમાં નિયુક્ત વ્યક્તિને આવી સંસ્થા, શાખા અથવા એકમના સંબંધમાં જવાબદાર વ્યક્તિ માનવામાં આવશે.

(૩) X X X X X X

(જ) અગાઉની પેટા-કલમોમાં સમાવિષ્ટ કંઈપણ હોવા છતાં, જ્યાં આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈ કંપની દ્વારા ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોય અને એ સાબિત થાય કે ગુનો કંપનીના કોઈપણ ડિરેક્ટર, મેનેજર, સેક્રેટરી અથવા અન્ય અધિકારીની સંમતિ અથવા મિલીભગતીથી આચરવામાં આવ્યો છે, અથવા તેની કોઈ બેદરકારીને કારણે થયો છે, [જે પેટા-કલમ (૨) હેઠળ નિયુક્ત વ્યક્તિ ન હોય] તો આવા ડિરેક્ટર, મેનેજર, સેક્રેટરી અથવા અન્ય અધિકારી પણ તે ગુના માટે દોષિત હોવાનું માનવામાં આવશે અને તે મુજબ તેની સામે કાર્યવાહી કરવા અને શિક્ષાપાત્ર બનવા માટે જવાબદાર રહેશે."

કલમના સાદા અર્થ મુજબ, જ્યારે કોઈ કંપની દ્વારા ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોય, જ્યાં કલમ ૧૭(૨) હેઠળ કોઈ નિમણૂક કરવામાં આવી ન હોય, ત્યારે ગુનો આચરવામાં આવ્યો તે સમયે જે દરેક વ્યક્તિ વ્યવસાયના સંચાલન માટે કંપનીનો ઇન્ચાર્જ હતો અને જવાબદાર હતો, તે ગુના માટે દોષિત હોવાનું માનવામાં આવે છે અને તેની સામે કાર્યવાહી કરવા અને શિક્ષાપાત્ર બનવા માટે જવાબદાર છે. કલમ ૧૭(૨) હેઠળ વ્યક્તિની નિમણૂક હોવા છતાં, કંપનીના કોઈપણ ડિરેક્ટર, મેનેજર, સેક્રેટરી અથવા અન્ય અધિકારી [પેટા-કલમ (૨) હેઠળ નિમણૂક પામેલ વ્યક્તિ ન હોય] ને પણ જો એ સાબિત થાય કે ગુનો "આવી વ્યક્તિની સંમતિ અથવા મિલીભગતીથી આચરવામાં આવ્યો છે, અથવા તેની કોઈ બેદરકારીને કારણે થયો છે" તો તેને પણ જવાબદાર ઠેરવી શકાય છે.

જોકે, એવો સખત આગ્રહ રાખવામાં આવે છે કે કંપનીએ અહમદ મિલ્સના ક્વોલિટી કંટ્રોલ મેનેજર આરોપી વાય. એ. ખાનને કલમ ૧૭(૨) હેઠળ જવાબદાર વ્યક્તિ તરીકે નિયુક્ત કર્યા હોવાથી, દેશભરમાં કાર્યવાહી કરવા માટે માત્ર તેઓ જ જવાબદાર વ્યક્તિ છે અને સામાવાળાઓ સામેનો મુકદ્દમો સંપૂર્ણપણે ગેરસમજભર્યો છે. અમારું ધ્યાન નોમિનેશન ફોર્મ (નિમણૂક પત્ર) તરફ દોરવામાં આવ્યું છે, અને તે કહે છે કે તે કંપની માટે જવાબદાર રહેશે. અમને લાગે છે કે, આ દલીલમાં કોઈ તથ્ય નથી. દસ્તાવેજમાં એવું દર્શાવવા માટે કંઈ નથી કે નિમણૂક માત્ર બોમ્બે ખાતેની કંપનીની રજિસ્ટર્ડ ઓફિસ માટે જ નહીં પરંતુ જુદા જુદા રાજ્યોમાંની તેની તમામ શાખાઓ માટે પણ અસરકારક છે. આવું અર્થઘટન, અમારા મતે, કલમ ૧૭(૨) ના સ્પષ્ટીકરણને સંપૂર્ણપણે ભ્રામક બનાવી દેશે.

જ્યાં દેશભરમાં વેચાણ સંસ્થાનું વ્યાપક નેટવર્ક ધરાવતી મોટી વ્યાપારી સંસ્થા હોય, ત્યાં તેણે અલગ અલગ સ્થળો માટે અલગ અલગ વ્યક્તિઓને નિયુક્ત કરવા જોઈએ અથવા કલમ ૧૭(૧)(એ)(૨) માં દર્શાવેલ પરિણામોનો સામનો કરવો જોઈએ. કલમ ૧૭(૨) સાથે જોડાયેલ સ્પષ્ટીકરણ, સ્પષ્ટપણે એવું ધારે છે કે જ્યાં કંપનીની અલગ અલગ સંસ્થાઓ અથવા શાખાઓ હોય અથવા કોઈપણ સંસ્થા કે શાખામાં અલગ અલગ એકમો હોય, ત્યાં તે અલગ અલગ સંસ્થાઓ અથવા શાખાઓ અથવા એકમોના સંબંધમાં અલગ અલગ વ્યક્તિઓને નિયુક્ત કરી શકે છે અને કોઈપણ સંસ્થા અથવા શાખા અથવા એકમના સંબંધમાં આવી રીતે નિયુક્ત કરાયેલ વ્યક્તિને આવી સંસ્થા અથવા

શાખા અથવા એકમના સંબંધમાં જવાબદાર વ્યક્તિ ગણવામાં આવશે. સ્પષ્ટીકરણની ભાષા એક હેતુ દર્શાવે છે અને તેથી, તે હેતુ સાથે સુસંગત અર્થઘટન વાજબી રીતે તેના પર મૂકવું આવશ્યક છે.

અમે સ્પષ્ટ છીએ કે કલમ ૧૭(૨) નું સ્પષ્ટીકરણ, જોકે શબ્દોમાં પરવાનગી આપતું છે, તે આવી કંપની પર અલગ અલગ સંસ્થાઓ અથવા શાખાઓ અથવા એકમોના સંબંધમાં કોઈ વ્યક્તિને નિયુક્ત કરવાની ફરજ લાદે છે. તેમાં કોઈ શંકા નથી કે આનો અર્થ સાર્વજનિક ફરજ બજાવવી એવો થાય છે, અન્યથા, કલમ અંતર્ગતની યોજના અયોગ્ય બની જશે. આ કેસ, અમારા મતે, જુલિયસ વિ. લોર્ડ બિશપ ઓફ ઓક્સફર્ડ(૧) માં લોર્ડ કેર્ન્સના સિદ્ધાંત હેઠળ આવે છે:

"જે કામ કરવાની સત્તા આપવામાં આવી છે તેના સ્વરૂપમાં કંઈક એવું હોઈ શકે છે, જે ઉદ્દેશ્ય માટે તે કરવાનું છે તેમાં કંઈક હોઈ શકે છે, જે શરતો હેઠળ તે કરવાનું છે તેમાં કંઈક હોઈ શકે છે, જે વ્યક્તિઓના લાભ માટે સત્તાનો ઉપયોગ કરવાનો છે તેમના શીર્ષકમાં કંઈક હોઈ શકે છે, જે સત્તાને ફરજ સાથે જોડી શકે છે, અને જે વ્યક્તિમાં સત્તા રહેલી છે તેની તે ફરજ બનાવે છે કે જ્યારે તેને તેમ કરવા માટે બોલાવવામાં આવે ત્યારે તે સત્તાનો ઉપયોગ કરે."

સ્પષ્ટીકરણ કલમ ૧૭(૨) ની આવશ્યકતાઓનું પાલન કઈ રીતે કરવું જોઈએ તે રીત નક્કી કરે છે. સામાન્ય રીતે, 'મે' (કરી શકે) શબ્દ વૈકલ્પિક

બાબતનો અર્થ દર્શાવે છે, પરંતુ દર્શાવેલ કારણોસર, તે જે સંદર્ભમાં દેખાય છે તેમાં તેનો અર્થ 'મસ્ટ' (કરવું જ જોઈએ) હોવો જોઈએ. તેમાં ફરજિયાતપણાનું તત્વ છે. તે ફરજ સાથે જોડાયેલી સત્તા છે. મેક્સવેલ ઓન ઇન્ટરપ્રિટેશન ઓફ સ્ટેચ્યુટ્સ, ૧૧મી આવૃત્તિ. પૃષ્ઠ ૨૩૧ પર, સિદ્ધાંત આ રીતે જણાવવામાં આવ્યો છે:

"જે કાયદાઓ વ્યક્તિઓને અન્યના લાભ માટે કાર્યો કરવા માટે અધિકૃત કરે છે, અથવા, જેમ કે ક્યારેક કહેવામાં આવે છે, જાહેર હિત અથવા ન્યાયની પ્રગતિ માટે, ત્યારે વારંવાર વિવાદ ઊભો થયો છે જ્યારે સત્તા એવા શબ્દોમાં આપવામાં આવે જે ફક્ત સક્ષમ બનાવતા હોય અને ફરજિયાત ન હોય. કાયદામાં એવું ઘડીને કે તેઓ "કરી શકે છે" અથવા "જો તેઓ યોગ્ય માને તો કરશે", અથવા "સત્તા ધરાવશે", અથવા તે કાર્યો કરવા તેમના માટે "કાયદેસર રહેશે", એવું લાગે છે કે કાયદો માત્ર પરવાનગીની ભાષાનો ઉપયોગ કરે છે, પરંતુ એવો વારંવાર નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે જે હવે એક સિદ્ધાંત બની ગયો છે કે આવા કિસ્સાઓમાં આવી અભિવ્યક્તિઓ ઓછામાં ઓછું કહીએ તો - ફરજિયાત બળ ધરાવી શકે છે, અને તેથી ન્યાયિક સ્પષ્ટીકરણ દ્વારા સુધારેલ હોય તેવું લાગી શકે છે." (ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે).

જોકે કંપની કોઈ સંસ્થા અથવા સત્તામંડળ નથી, તો પણ એવું કોઈ કારણ નથી કે સમાન સિદ્ધાંત શા માટે લાગુ ન થવો જોઈએ. તેથી એવું સૂચન કરવું ખોટું છે કે સ્પષ્ટીકરણ માત્ર સક્ષમ બનાવતી જોગવાઈ છે, જ્યારે તેના ભંગથી ઉપર

દર્શાવેલ પરિણામો આવે છે. તે કોઈની પસંદગી પર છોડવામાં આવ્યું નથી, પરંતુ કાયદો તેને અનિવાર્ય બનાવે છે. કબૂલાત મુજબ, મેસર્સ અહમદ ઉમર ભોયે તે સમયે તેમની દિલ્લી શાખાના સંબંધમાં કોઈ વ્યક્તિની નિમણૂક કરી ન હતી. તેથી આ બાબત કલમ ૧૭(૧)(એ)(ર) દ્વારા સ્પષ્ટપણે આવરી લેવામાં આવી છે.

ઘડવામાં આવેલા બે પ્રશ્નો પર, જવાબ સ્વયંસ્પષ્ટ છે. સેલ્સ મેનેજરની વ્યક્તિગત જવાબદારી ઉત્પાદકની કોર્પોરેટ જવાબદારીથી ભિન્ન અને અલગ છે. 'કંપની પ્રોસિક્યુશન' ના કિસ્સામાં, કંપનીની સાથે તેના એજન્ટ, એટલે કે, કલમ ૧૭(ર) હેઠળ નિયુક્ત વ્યક્તિ તેમજ સેલ્સ મેનેજર બંને સામે કલમ ૧૬(૧)(એ) સાથે વાંચતા કલમ ૭(આઈ) હેઠળ કેસ ચલાવી શકાય છે. કલમ ૧૭(ર) હેઠળ જવાબદાર વ્યક્તિની નિમણૂક હોવા છતાં, કલમ ૧૭(જ) હેઠળ કંપનીના કોઈપણ ડિરેક્ટર, મેનેજર, સેક્રેટરી અથવા અન્ય અધિકારી સામે પણ કાર્યવાહી થઈ શકે છે. પરંતુ આવા કિસ્સામાં ફરિયાદપક્ષ માટે એ સાબિત કરવું જરૂરી છે કે ગુનો 'આવી વ્યક્તિની સંમતિ અથવા મિલીભગતીથી આચરવામાં આવ્યો છે, અથવા તેની કોઈ બેદરકારીને કારણે થયો છે'.

તેથી, પરિણામ એ છે કે મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટનો હુકમ રદ કરવામાં આવે છે અને તેમને સામાવાળાઓને સમન્સ જારી કરવાનો અને કાયદા મુજબ ટ્રાયલ આગળ વધારવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

વી. ડી. કે.

અપીલ મંજૂર કરવામાં આવી.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====